

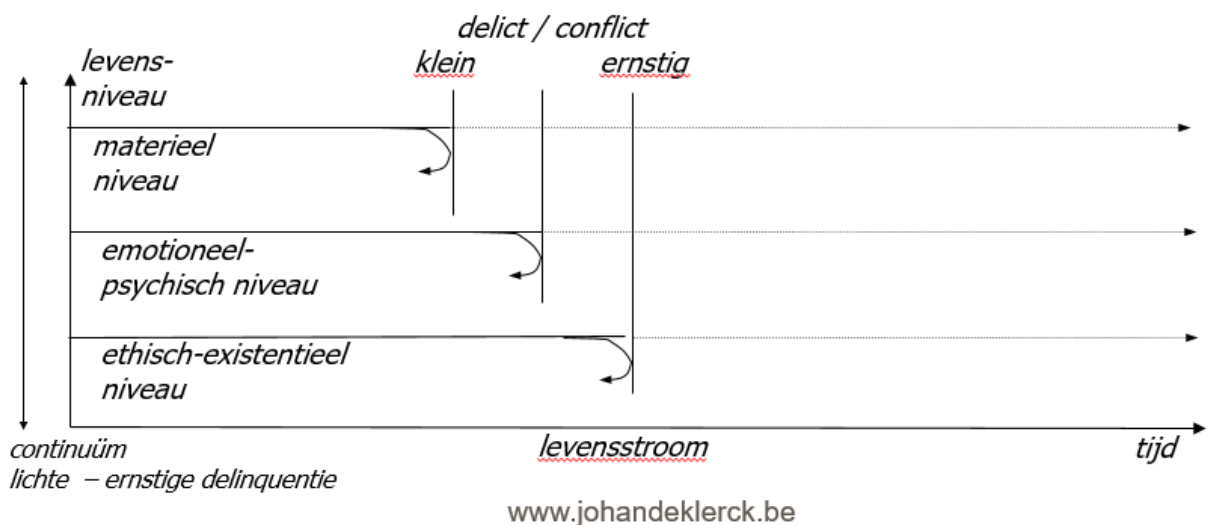

Deklerck, J., ['De preventiepiramide. Preventie van probleemgedrag in het secundair onderwijs'](#) (Leuven: Acco, 2011)

De levensstroom is een model, ontwikkeld in mijn doctoraatsonderzoek in de criminologie (Deklerck, J., Delinquentie en haar context bekeken vanuit een cyclisch model van 'integratie-desintegratie'. Diss. doct. KU Leuven, Fac. Rechtsgeleerdheid, Afd. Strafrecht, Strafvordering en Criminologie, 2005, IV), op zoek naar het beter begrijpen van de samenhang tussen daderschap en slachtofferervaringen, trauma en destructief recht. Veel van de ernstige criminaliteit, geweldscriminaliteit wordt gepleegd door wie in zijn levensverhaal vaak een opeenstapeling van pijnervaringen meemaakte. In het boek "De preventiepiramide" kan je er uitgebreider over lezen.

DE LEVENSTROOM

Ons leven is een stroom

Ons leven is niet statisch, maar een dynamisch proces van permanente verandering, een levenscyclus. In een opeenvolging van ontwikkelingsfasen, groei tussen geboren worden en sterven stroomt ons leven verder. Daarom spreken we over de levensstroom (zie afbeelding). Mensen bouwen dag na dag hun levenstraject in een netwerk van relaties. Ons leven is een ononderbroken constructie en deconstructie van onze identiteit. (Pfäfflin 2006) Ieder van ons 'is'

Deklerck, J., ['De preventiepiramide. Preventie van probleemgedrag in het secundair onderwijs'](#) (Leuven: Acco, 2011)

Johan Deklerck, Dr. in de criminologie
Onderzoeksexpertise: fundamentele criminologische theorievorming, preventie en veiligheid, restorative justice, bemiddeling, jeugddelinquentie, probleemgedrag en onderwijs, jeugdzorg, gevangenis

WWW.JOHANDEKLERCK.BE + 32 473 853 473, johan.deklerck@gmail.com -

zijn eigen levensstroom (Naess, 2002) die zich dag na dag een weg zoekt in de bedding van het leven doorheen een onophoudelijke reeks kleinere en grotere, positieve en negatieve ervaringen. Deze levensstroom heeft meerdere lagen: van oppervlakkig materieel tot diep existentieel. We onderscheiden er drie. Onder de laag van de dagelijkse materiële en de emotioneel-psychische laag, ligt een derde existentieel-ethische laag, en dit vaak in ons schemerbewustzijn. Wie een psychisch en fysisch gezond leven leidt, kan zijn leven op deze niveaus volop laten stromen.

Grote gebeurtenissen betekenen een breuk in deze ervaringsstroom van het leven. Deze 'mijlpalen' verdelen de tijd in een 'voor' en een 'na', zoals bijvoorbeeld een huwelijk, overstromingen of aardbevingen, een geboorte, overlijden, een confrontatie met een ernstige ziekte, een plaatsing in een instelling, een conflict, een relatiebreuk of scheiding, een diploma, een verjaardag, een verhuis, een zwaar ongeval, 11 september 2001, dader- en slachtofferervaringen, enzovoort. Zo kan ook delinquentie leiden tot blokkades in onze levensstroom als dader en als slachtoffer. Soms gaat het om een materiële verlieservaring of een emotionele schok. Soms is het zo levensingrijpend dat niets nog overeind blijft. Soms zijn gebeurtenissen materieel nauwelijks of niet zichtbaar, maar zijn we psychisch toch door elkaar geschud.

Dit kan zich situeren op de verschillende niveaus: het materieel, psychisch-emotioneel en ethisch-existentieel niveau, bij de directe betrokkenen, de dader, het slachtoffer, de partner, kinderen, maar ook de ruimere omgeving in afnemende intensiteit. Een portefeuille- of fietsdiefstal situeert zich vooral op het materiële niveau (verticale lijn, klein) en wordt snel vergeten als het euvel is hersteld. Een ernstig conflict, agressie kan ons dieper emotioneel door elkaar schudden en een tijd in de kleren blijven zitten (verticale lijn 2). Erg diep ingrijpend (verticale lijn 3) is bijvoorbeeld fysiek geweld, langdurige verwaarlozing, misbruik. Of iets diep of oppervlakkig ingrijpt, is complex en hangt ook af van iemands persoonlijke mogelijkheid om ernstige gebeurtenissen een plek te geven, te integreren, en van de draagkracht van zijn sociale weefsel.

Stoppen in onze levensstroom

Bij ernstige gebeurtenissen gaat het telkens om een existentiële confrontatie, het verlies van vroegere zekerheden en houvast, om de vraag naar existentiële verankering in de dynamische stroom van het leven. Dat kan zeer complexe vormen aannemen. Met de direct betrokkenen kunnen ook vele anderen emotioneel en existentieel betrokken zijn, zelfs over generaties. (Boszormenyi-Nagy, 1984). De levensstroom wordt op een of meerdere niveaus geblokkeerd. Wat zich psychisch voltrekt, kennen we met een beeld uit vakantie-ervaringen: een dam bouwen in een riviertje houdt het stromen van het water tegen, leidt tot kleine en grote kolken. Het stuwende water blijft hangen en draaien, en zoekt in barsten en spleten zijn uitweg. Hetzelfde gebeurt in onze beleving bij psychisch lijden. Cirkelgedachten en cirkel emoties (schema: de gebogen pijlen) blijven cirkelen rond de pijnlijke ervaring die niet opgelost, niet verteerd geraakt, niet geïntegreerd wordt in onze narratieve identiteit. Onze levensstroom wordt meer of minder 'geblokkeerd'. De dagen, weken, maanden en zelfs jaren na het gebeuren worden gevuld met de

Deklerck, J., 'De preventiepiramide. Preventie van probleemgedrag in het secundair onderwijs' (Leuven: Acco, 2011)

Johan Deklerck, Dr. in de criminologie

Onderzoeksexpertise: fundamentele criminologische theorievorming, preventie en veiligheid, restorative justice, bemiddeling, jeugddelinquentie, probleemgedrag en onderwijs, jeugdzorg, gevangenis

WWW.JOHANDEKLERCK.BE + 32 473 853 473, johan.deklerck@gmail.com -

feiten, die iemand gevangen zetten: de angst voor anderen, alleen thuis zijn, 's avonds niet naar buiten komen, angst voor lawaai, gevoelens van permanente overbelasting, integriteitsstoornissen, psychosomatische klachten, posttraumatische stress. Dit inwendig malen vertaalt zich in het steeds terug komen op hetzelfde gebeuren, hetzelfde verhaal. Het verleden wordt niet langer psychisch geïntegreerd als 'voedsel' of kans voor de toekomst. Psychische trauma's kunnen leiden tot psychische fragmentatie of dissociatie, tot dysfuncties die een normaal leven verhinderen. De persoonlijke vrijheid om zich te 'her-stellen', om zich op te richten en zijn leven terug in handen te nemen, zijn toekomst uit te bouwen, wordt hierdoor sterk beknot. Onverwerkte ervaringen sturen dan het leven. Wat niet verteerd, 'gecomposteerd', opgelost, psychisch geïntegreerd geraakt, wordt meegedragen en bepaalt bewust of onbewust mee iemands verdere levensloop, ook al functioneert deze ogenschijnlijk terug normaal.

De levensstroom, pijnervaringen en destructief recht

Wanneer ervaringen van pijn iemands leven bewust of onbewust sturen, kan dit leiden tot 'kettingen' van angst en agressie, van 'slachtoffer'- en 'daderschap' in de breedte: anderen uit de omgeving worden erbij betrokken, en in de tijd: het verleden bepaalt de kansen en beperkingen voor de toekomst. (Patfoort 1995) Zo worden kinderen het slachtoffer van een boze uitval van mama na een ruzie met haar partner, op zijn beurt het gevolg van de spanning door een conflict met zijn baas. Of soms worden later dingen betaald gezet. Wanneer mensen, bewust of onbewust, gedreven worden door pijnervaringen, gaan ze van daaruit voelen, denken en handelen, en destructief gedrag stellen gericht op zichzelf (bv. psychoses, eetstoornissen, ...) of op de omgeving (bv. geweld, vandalisme, ...). Misbruik, intrafamiliaal geweld, kansarmoede gaan zo verder van generatie op generatie: kinderen doen dan als hun ouders, als hun grootouders.

Dader- en slachtofferschap worden keerzijden van eenzelfde medaille, symptoomkwaliteiten van een vrijheidsverlies in de levensstroom, individueel of collectief. Daden van agressie, van (auto-) destructie zijn dan een oneigenlijk antwoord op 'onverteerde' ervaringen, een pijnlijke daad van het onvermogen zoeken naar 'ultieme zingeving'.

De Hongaars-Amerikaanse psychiater I. Boszormenyi-Nagy (1984) spreekt over 'destructief recht', een concept dat hij ontwikkelde binnen de contextuele familietherapie. Kinderen hebben een existentiële band met hun ouders. Komen deze hun existentiële plicht tot zorg en liefde niet na, dan ontstaat dit destructief recht bij hun kinderen als antwoord op dit tekort. Dit start vaak binnen een gezin, maar zet zich elders verder. Het is trouwens in het totale intermenselijke spel van geven en nemen permanent aanwezig en is trouwens dé basis en uitdaging van een relationele ethiek ('ik ben onvriendelijk, want de andere is dit ook'; 'hij is begonnen'), en dit des te duidelijker, naarmate de diepere existentiële zijnslaag aangesproken wordt.

Wat thuis begint, brengt een kind, jongere mee naar school: een rugzak vol destructief recht. De oorlog met het leven wordt daar de oorlog met de medeleerlingen, de leerkracht, de school. Zo'n leerling behoort tot de 10 à 15% van de leerlingen waarbij de school niet de oorzaak, maar 'slechts' de arena is voor het stellen van probleemgedrag.

Deklerck, J., 'De preventiepiramide. Preventie van probleemgedrag in het secundair onderwijs' (Leuven: Acco, 2011)

Johan Deklerck, Dr. in de criminologie

Onderzoeksexpertise: fundamentele criminologische theorievorming, preventie en veiligheid, restorative justice, bemiddeling, jeugddelinquentie, probleemgedrag en onderwijs, jeugdzorg, gevangenis

WWW.JOHANDEKLERCK.BE + 32 473 853 473, johan.deklerck@gmail.com -